

UJUMISE ALGÕPETUS

ETTEPANEKUD
ja
OLUKORRA ANALÜÜS

KULTUURIMINISTEERIUM

Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus

Tallinn 2014

SISUKORD

ÜLEVAADE	3
ETTEPANEKUD	4
Ujumise algõpetuse sisuline korraldamine, kursuste läbiviimine	4
Programmi rahastamine	4
Programmi koordineerimine	5
LÄBIVIIDUD TEGEVUSED OLUKORRA ANALÜÜSIMISEKS	6
Küsitluse läbiviimine	6
Metoodika kujundamine	6
Ujumise algõpetuse senine rahastamine	6

ÜLEVAADE

Laste ujumise algõpetusega (laste kohustusliku ujumisõpetusega) alustati Eestis 1967.a. Tolleaegse ministrite nõukogu korraldusega lubati haridusministeeriumil korraldada väljaspool õppeplaani vabariigi linnades ja teistes keskustes, kus on olemas siseujulad, üldhariduskoolide õpilastele 24 tunni ulatuses kohustusliku ujumisõpetuse kursuseid.

1982.a. kohustas ministrite nõukogu haridusministeeriumi tagama kohustusliku ujumaõpetamise sisseviimise vabariigi kõigis üldhariduskoolides ja püstitati nõue, et iga kehaliselt terve 6. klassi lõpetaja peab oskama ujuda.

Praegu kehtiv põhikooli riiklik õppekava (kehtestatud Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel Vabariigi valitsuse määrusega nr. 1 06.01.2011.a.) sätestab kehalise kasvatusaainevaldkonna kirjelduses (Lisa 8), et I või II kooliastmes läbivad õpilased ujumise algõpetuse kursuse. Nii I kui II astme kehalise kasvatusaainekava eesmärkides sätestatakse kattuvast vormis ujumise alal õpitulemustena, et õpilane läbib vabalt valitud stiilis 25 meetrit ja õppesisu, et õpitakse tundma ohutusnõudeid ja korda basseinides ning ujumispaikades, ujumise hügieeninõudeid, läbitakse veega kohanemise harjutused ja õpitakse rinnuli- ja seliliujumist.

Selle eesmärgi saavutamist hariduse pearahasüsteemi alusel kehtiv rahastamine ei taga.

1990-ndate lõpul asuti hasartmängumaksu nõukogu poolt toetama maakondlikke ujumisõpetuse projekte ja alates 2005.a. on riigieelarvest kultuuriministeeriumi kaudu ujumise algõpetust toetatud 230 000 euro (3,6 milj krooni) ulatuses ja see toetus ei ole kasvanud.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse [tegevusprogrammile 2011-2015](#) jätkatakse ujumise algõpetuse programmi toetamist [8]. Kultuuriministeeriumile on antud ülesanne läbi viia laste ujumise algõpetuse olukorra analüüs.

Läbiviidud analüüsi põhiülesanded olid järgmised:

- 1) kaardistada ujumise algõpetuse kursuste läbiviimine kohtadel;
- 2) anda soovitusi ujumise algõpetust läbiviivatele juhendajatele;
- 3) teha ettepanekuid ujumise algõpetuse programmi rahastamiseks.

Analüüsi teostasid koostöös Kultuuriministeerium, Spordikoolituse ja –Teabe Sihtasutus ning Eesti Ujumisliit ajavahemikul september 2014 – jaanuar 2015.

Projekti koordinaatoriteks olid ujumistreener Kaja Haljaste (tel 5117839, e-post info@ujumine.ee) ja Eesti Ujumisliidu projekti „Veega sõber“ juht Helen Link (tel 5088304, e-post helen@swimming.ee).

ETTEPANEKUD

Ujumise algõpetuse sisuline korraldamine, kursuste läbiviimine

Sihiks tuleb seada, et põhikooli riiklik õppekava ja senine kehalise kasvatuse ainekava sätestaksid "Eesti spordipoliitika põhialustes aastani 2030" püstitatud eesmärkide kohaselt kehalise kasvatuse ümberkujundamise liikumisõpetuseks ja olulisemate liikumis- ja sportimisviiside, sh. ujumise õpetamise kooliprogrammis selleks kohandatud õppe- ja ainekavade alusel.

Arvestades, et strateegiate elluviimine on pikaajaline protsess, aga kõikihõlmav ujumisoskuse omandamine elutähtis eesmärk, tuleb kohe seada ujumise algõpetusele õpetustegevust võimaldav raamistik ja kriteeriumid:

- algõpetuse kursuse läbimise tulemusena peab õpilane omandama ujumisoskuse, mis võimaldab läbida vabalt valitud ujumisviisiga 50 meetrit;
- kursuste juhendajad kasutavad ühtset metoodikat, mida toetavad õppevideo ja juhendmaterjalid;
- kursuse maht on 40 akadeemilist tundi;
- kursused korraldatakse I kooliastmes ja soovitatavalt 24 tundi 2. klassis ja 16 tundi 3. klassis;
- ühe õpetaja poolt juhendatava õpperühma suurus on soovitatavalt 12 õpilast, enamate õpilaste korral peab iga 12 ületava õpilaste arvu korral olema rakendatud lisatreener;
- kursused viiakse läbi koolile lähimas nõuetele vastavas ujulas;
- kursused lõpevad märgiujumise läbiviimise ja õpilaste tunnustamisega.

Programmi rahastamine

Võttes aluseks soovitusliku metoodika rakendamise ja võrdsustades juhendava õpetaja palgataseme riigieelarvest toetust saava kultuuritöötajaga, kujuneb ujumise algõpetuse programmi aastaseks maksumuseks ujulate kasutamise ja juhendajate tööjõukuludena **1 689 375** eurot. Eraldi tuleb arvestada transpordikulusid ujulasse sõidu tagamiseks, mis on piirkonniti väga erinevad.

Ujulate kasutamise maksumuse arvutuskäigu selgitus. Õppeaastal 2015/2016 õpib 2. klassis ca 15 000 õpilast. Kursuste käigus külastavad õpilased ujulat 40 korda, ühe tunni kasutustasuks on arvestuslikult 2 eurot (erinevates piirkondades varieerub ujulasse sissepääsu tasu vahemikus 1,6-2,4 eurot) Seega kujuneb ujulate summaarseks kasutustasuks 1,2 miljonit eurot.

Juhendajate tööjõukulude maksumuse arvutuskäigu selgitus. Kultuuritöötaja brutotöötasu alammäär täistööaja korral on 2015. aastal 731,50 eurot (tööjõukulud kokku 978,75 eurot), mis vastab ligikaudselt kontakttundidele 100 akadeemilise tunni ulatuses kuus. Seega ühe rühma 40 (24+16) tunnise kursuse juhendamise arvestuslik tööjõukulu on 391,50 eurot. Arvestades rühma optimaalset suurust 12 õpilast, on algõppe läbiviimiseks vaja moodustada 1250 rühma. Seega kujuneb juhendajate summaarseks tööjõukuludeks 489 375 eurot.

Transpordikulusid arvestatud ainult laste sõidutamisel ujulasse, mis asub väljaspool kohaliku omavalitsuse piire.

Arvestuse aluseks on kuni 24 õpilase transport ühe bussiga lähimasse ujulasse ja tagasi 40 korral ühe kursuse kohta ja selle sõidu kulu 0,8 eurot läbitava kilomeetri kohta.

Transpordikulude maksumuseks ühel aastal on kokku arvestatud 323 314 eurot.

Kalkulatsioonid on koostatud maakondade kaupa.

Programmi koordineerimine

Uuringu tulemustest selgub, et ujumise algõpetuse kursuste koordineerimine on hetkel puudulik. Seetõttu tuleks nimetada ujumise algõpetuse riikliku programmi koordineerivaks organisatsiooniks Eesti Ujumisliit, Eestis ujumisalase tegevuse eest vastutav katusorganisatsioon.

Koordinaator vastutab ujumise algõpetuse arendamise ja riikliku koordineerimise eest, sh:

- Ujumise algõpetuse riikliku standardi väljatöötamine;
- Ujumisoskuse õpetamist valdavate õpetajate ja treenerite andmebaasi loomine;
- Koolitussüsteemi loomine õpetajate ja treenerite teadmiste ning oskuste tõstmiseks ja uute ujumist õpetavate inimeste kaasamiseks;
- Ujumise algõpetuse õppematerjalide koostamine ja tootmine;
- Ujumise algõpetuse-alaste koolitussarjade läbiviimine;
- Regulaarse kontrolli tagamine ujumise algõpetuse läbiviimise ja tulemuslikkuse üle.

Koordinaatori ülesannetes tegutsemiseks tuleb Eesti Ujumisliidule luua selle ülesande täitmiseks vajalikud rahalised võimalused ja õiguslik staatus.

LÄBIVIIDUD TEGEVUSED OLUKORRA ANALÜÜSIMISEKS

Küsitluse läbiviimine

Hetkeseisu kaardistamiseks viidi läbi küsitlus ujumise algõpetuse juhendajate hulgas. Küsimustiku ettevalmistamisse kaastai ujumisõpetajaid Eesti erinevatest piirkondadest. Küsitlus viidi läbi spetsiaalse veebikeskkonna abil ajavahemikul oktoober- november 2014. Küsitlusele vastas 149 juhendajat, [detailed vastused](#) ja [küsitluse analüüs](#) on leitavad veebist.

Metoodika kujundamine

Ujumise algõpetuse kursuste läbiviimisel on seni kasutatud erinevaid lähenemisi ja eesmärgi. Vältimatu on metoodika ühtlustamine, selle tutvustamine ja selgitamine ning abimaterjalide loomine.

Metoodika kujundamine on põhinenud küsitluse tulemustel, teiste Euroopa riikide analoogiliste programmide [analüüsil](#) ja Eesti Päästeameti avaldatud uppumissurmade [ülevaatel](#).

Käesoleva töö käigus on valminud [õppevideo](#) „Algõpetuse tund ja märgiujumise rakendamine koolides“, mis on edastatud ka juba juhendajatele ja vabalt kättesaadav kõikidele soovijatele. Eesti Ujumisliit annab märtsis 2015 välja metoodilise ujumise algõpetuse abimaterjali „Nii õpid ujuma“ (148 lk), mis sisaldab ujumistundideks sobiliku harjutusvara ja käsitleb praktilise ujumisõpetuse läbiviimise aluseid. „Õpi ujuma“ õppekava [kirjeldus](#) ja märgiujumise [tutvustus](#).

Ujumise algõpetuse senine rahastamine

Programmi kulu 2013. aastal oli kokku hinnanguliselt 720 000 eurot. Kuna sageli pakuvad transporditeenust ka lapsevanemad, kelle kulu ei kajastu eelmainitud maksumuses, siis on tegelik programmi kulu suurem. Programmi kulud koosnevad ujulate üürimisest (400 000 eurot), transpordikuludest (200 000 eurot), et õpilased viia ujulatesse ja juhendajate tasudest (120 000 eurot). Keskmiselt katab riigieelarveline toetus kogu programmi maksumusest 30%. Vajaminevast summast 70% jääb aga kohalike omavalitsuste kanda. Kuna aga kohalike omavalitsuste eelarved on viimastel aastatel väga piiratud, siis paljud omavalitsused ei suuda katta puuduolevat osa ja ei saa osaleda programmis. Seega tekib olukord, kus ujumise algõpetus jääb mõne piirkonna lastele kättesaamatuks.

Programmi rahastamise temaatikaga seotud lisamaterjalid on järgmised:

- rahastamise olukorra [detailsem analüüs](#);
- koolide ning nende poolt kasutatavate ujulate [analüüs](#);
- [kaardirakendus](#) ujulate ja koolide seoste ilmetamiseks;